

سبکهای شوخ طبعی و تعارض زناشویی در دانشجویان متأهل

باب اله بخشی پور^۱

چکیده

تاریخ دریافت: ۹۴/۲/۲ - تاریخ پذیرش: ۹۴/۶/۵

هدف: این پژوهش به منظور بررسی رابطه سبک‌های شوخ طبعی و تعارض‌های زناشویی در دانشجویان متأهل انجام شد. **روش:** روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی است جامعه آماری پژوهش، کلیه دانشجویان متأهل دانشگاه پیام نور ساری می‌باشند که بر اساس جدول کرجسی و مورگان (۱۹۷۰) ۳۱۴ دانشجوی متأهل (۱۸۳ زن و ۱۳۱ مرد) دانشگاه پیام نور ساری به روش تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. شرکت کنندگان به پرسشنامه‌های سبک‌های شوخ طبعی (مارتین، پالیک - دوریس، لارسن، گری و ویر^۲، ۲۰۰۳) و تعارض زناشویی (ثنایی، ۱۳۷۹) پاسخ دادند. **یافته‌ها:** یافته‌ها وجود همبستگی معنادار و منفی بین سبک شوخ طبعی سازش یافته (شوخ طبعی پیوندجویانه $r = -.214$ و شوخ طبعی خود ارزنده سازانه $r = -.116$) با تعارض زناشویی را نشان داد، و نیز نشان داد بین سبک شوخ طبعی سازش نایافته (شوخ طبعی پرخاشگرانه $r = .052$) و شوخ طبعی خود تحقیرانه ($r = .088$) رابطه معنی داری با تعارض زناشویی وجود ندارد. سطح معناداری $P < .05$ و $P < .01$ می‌باشد. همچنین آزمون T تفاوت بین دو جنس از نظر سبک‌های شوخ طبعی سازش نایافته (پرخاشگراییانه و خود تحقیرگراییانه) معنادار نشان داد ($P < .000$). **نتیجه گیری:** نتایج پژوهش نشان دادند که سبک‌های شوخ طبعی سازش یافته با تعارض زناشویی و بعضی از مؤلفه‌های آن، همبستگی منفی دارند و بین سبک‌های شوخ طبعی سازش نایافته و تعارض زناشویی و مؤلفه‌های آن، همبستگی معناداری وجود ندارد؛ افزون بر این، بین دانشجویان مرد و زن از نظر به کارگیری سبک‌های شوخ طبعی تفاوت معناداری به دست آمد. **کلیدواژه‌ها:** سبک‌های شوخ طبعی، تعارض زناشویی، دانشجویان متأهل.

۱. نویسنده مسئول. دکتری مشاوره، استادیار دانشگاه پیام نور، گروه روانشناسی و مشاوره

email:ba_bakhshipour@yahoo.com

این مقاله برگرفته از طرح گزنت دانشگاه پیام نور می باشد.

2. Martin, R., Puhlik-Doris, P., Larsen, G., Gray, J., & Weir, K.

مقدمه

از دو دهه اخیر، همزمان با گسترش جنبش روان‌شناسی مثبت‌نگر^۱، روان‌شناسان توجه ویژه‌ای به سازه شوخ‌طبعی^۲ نشان دادند (سلیگمن و چزیکسنتمیهایلی^۳، ۲۰۰۰؛ شولر^۴، ۲۰۱۲)، شوخی یک فعالیت جهان‌شمول و به طور کلی مثبتی است که افراد در بافتهای اجتماعی و فرهنگی متفاوت در سراسر جهان آن را تجربه می‌کنند. این اصطلاح به کیفیتی از عمل، گفتار و نوشتار اشاره دارد که موجب سرگرمی و تفریح می‌شود (مارتین و همکاران، ۲۰۰۳؛ مارتین^۵، ۲۰۰۷).

احساس شوخ‌طبعی^۶ رگه شخصیتی پایدار^۷ و متغیر مهم تفاوت‌های فردی است که در انواع رفتارها، تجربه‌ها، عاطفه‌ها، بازخوردها^۸ و تواناییهای مرتبط با سرگرمی، خندیدن، خنداندن و ماندن آن تجلی می‌یابد. احساس شوخ‌طبعی تک‌بعدی نیست بلکه سازه‌ای است ترکیبی که ممکن است به شکل‌های متفاوت مفهوم سازی شود: - توانایی شناختی^۹: توانایی خلق، فهم، بازسازی و به خاطر آوردن لطیفه‌ها (فینگلد و مازلا^{۱۰}، ۱۹۹۳)، الگوی رفتاری ثابت^{۱۱}: گرایش به خنده زیاد، لطیفه گفتن و سرگرم کردن دیگران و خندیدن به لطیفه‌هایی که دیگران تعریف می‌کنند (مارتین و لفقورت^{۱۲}، ۱۹۸۳؛ کرایک، لمپرت و نلسون^{۱۳}، ۱۹۹۶)، رگه خلقی هیجان‌مدار^{۱۴}: بشاشیت و سرخوشی

1. positive psychology

2. humor

3. Seligman, M., & Csikszentmihalyi, M.

4. Schueller, S.

5. Martin, R.

6. sense of humor

7. stable personality trait

8. attitude

9. cognitive ability

10. Feingold, A., & Mazzella, R.

11. habitual behavior pattern

12. Martin, R. A., & Lefcourt, H.

13. Craik, K., Lampert, M., & Nelson, A.

14. emotion-related temperament trait

همیشگی (راش و کهلر^۱)، راهبرد رویارویی یا مکانیزم دفاعی گرایش به بازخورد مزاح گونه در رویارویی و مقابله با مشکلات و بدبختیها (مارتین، ۲۰۰۳).

در دهه‌های اخیر روان‌شناسان سعی کرده‌اند رابطه بین شوخ‌طبعی و ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی انسان از جمله سلامت جسمانی، روانی - اجتماعی^۲ و بهزیستی^۳، روابط بین فردی، روابط صمیمی و عاشقانه را بررسی کنند (مارتین، ۲۰۰۷).

کیوپر و مارتین^۴ (۱۹۹۸) و مارتین (۲۰۰۱) با نگاه عمیق به تحقیقاتی که رابطه بین احساس شوخ‌طبعی و ابعاد مرتبط با سلامت جسمانی و بهزیستی را مورد بررسی قرار داده بودند به این نتیجه دست یافتند که مقیاسهای مختلف موجود مقدار بسیار کمی از واریانس سلامت روانی^۵ را تبیین می‌کنند و یافته‌های موجود در زمینه رابطه بین شوخ‌طبعی و سلامت جسمانی بسیار ناهمخوان و کمتر تکرار پذیرند. مارتین (۲۰۰۳، ۲۰۰۷) معتقد است علت شاید این باشد که این مقیاسها کنش و ریهای بالقوه سازش یافته و بالقوه سازش نیافتده شوخ‌طبعی را مورد توجه قرار نمی‌دهند و از هم متمایز نمی‌کنند؛ اگرچه نظریه پردازان نامدار (مانند فروید^۶، آلپورت^۷، مزلو^۸، وایلنت^۹ ۱۹۷۷ نقل از علی‌نیا کروئی، دوستی، دهشیری و حیدری، ۱۳۷۸) صورت بندی قابل تمایزی (به استثنای فروید) از شوخ‌طبعی در نظریه شخصیت ارائه نداده‌اند، اما بر به کارگیری نوع خاصی از شوخی که به کنش وری روان شناختی سالم، افزایش بهزیستی و سلامت روانی منجر می‌شود و به کارگیری نوع دیگر شوخی (سخنان طعنه‌آمیز، ریشخند زدن، شوخی اجتنابی) که موجب کاهش بهزیستی و سلامت روانی می‌شود، تاکید داشته‌اند.

1. Ruch, W., & Kohler, G.
2. psychosocial
3. well-being
4. Kuiper, N, A., & Martin, R.
5. mental health
6. Freud
7. Allport
8. Maslow
9. Vaillant

مارتین و همکاران (۲۰۰۳) با مرور ادبیات نظری، بالینی و تجربی در مورد رابطه بین شوخ طبعی و بهزیستی، سبک‌های شوخ طبعی و کنش وریهای متعددی را که موجب بهبود بهزیستی می‌شوند از شوخ طبعی غیرسودمند و سازش نایافته متمایز کردند. بر طبق این مدل چهار سبک شوخ طبعی متمایز وجود دارد که دو سبک آن شوخ طبعی پیوند جویانه و خود ارزنده سازانه سالم^۱ یا سازش یافته^۲ است و دو سبک دیگر شوخ طبعی پرخاشگریانه و خود تحقیرگریانه ناسالم یا سازش نایافته^۳ هستند.

افرادی که از سبک شوخ طبعی پیوند جویانه^۴ استفاده می‌کنند گرایش دارند لطیفه یا چیزهای خنده دار تعریف کنند، سعی می‌کنند با بذله گویی فی البداهه، دیگران را سرگرم و به سمت خود جذب کنند و از این طریق، با کاهش تنشهای^۵ بین شخصی، برقراری و تداوم رابطه را تسهیل کنند. افرادی که از سبک شوخ طبعی خود ارزنده سازانه^۶ استفاده می‌کنند نگاه کلی و خاصی به زندگی دارند، ناهمخوانیهای زندگی برای آنها متحیرکننده و سرگرم کننده است و این افراد در مواجهه با تنیدگیها و ناملایمتهای زندگی از یک بازخورد شوخ طبعانه سود می‌جویند. سبک شوخ طبعی پرخاشگریانه^۷ که متمرکز بر دیگران است و با استفاده از سخنان طعنه آمیز، ریشخند، تحقیر و سربه سر گذاشتن و دست انداختن دیگران و شوخی توهین آمیز صورت می‌پذیرد. محتوای ضمنی این شوخیها تهدیدآمیز است. نوع دیگر سبک شوخ طبعی خود تحقیرگریانه^۸ است افرادی که از این سبک شوخی استفاده می‌کنند سعی دارند با هزینه کردن از خود و بیان عبارتهای خنده دار در مورد کاستیها و عیبهای خود، با خود شیرینی، دیگران را به

-
1. healthy
  2. adaptive
  3. maladaptive
  4. affiliative humor style
  5. tensions
  6. self-enhancing humor style
  7. aggressive humor style
  8. self-defeating humor style

سمت خود جذب کنند و مورد پذیرش و تأیید آنها قرار گیرند (مارتین، لستوک، جفری، ورنون و وسلکا^۱، ۲۰۱۲).

پژوهشهای متعدد نشان داده‌اند که سبکهای شوخ طبعی سالم و مثبت (سبکهای پیوندجویانه و خود ارزنده سازانه) به طور کلی با مقیاسهایی که سلامت روان شناختی و بهزیستی را اندازه گیری می‌کنند، مانند: حرمت خود، خود تنظیمی، صمیمیت، رضایتمندی از زندگی، هوش هیجانی^۲، بهزیستی و صلاحیت^۳ بین شخصی رابطه مثبت و با افسردگی، اضطراب، حساسیت فردی، پرخاشگری، تنهایی، کمرویی^۴، رگه‌های سه گانه شخصیتی تاریک و دل بستگی اجتنابی رابطه منفی دارند. سبکهای شوخ طبعی ناسالم و منفی (پر خاشگرایانه و خود تحقیرگرایانه) با استیصال و نارساکنش وری روان شناختی مانند افسردگی، اضطراب، پر خاشگری، خصومت، عاطفه منفی، دل بستگی ناایمن، تنهایی، کمرویی و رگه‌های سه گانه شخصیتی تاریک رابطه مثبت و با حرمت خود، حمایت اجتماعی، عاطفه مثبت، سلامت روان شناختی و رضایتمندی از زندگی رابطه منفی دارند. نیز مردان در مقایسه با زنان، بیشتر از سبکهای شوخ طبعی ناسالم (پر خاشگرایانه و خود تحقیرگرایانه) استفاده می‌کنند. (مارتین و همکاران، ۲۰۰۳؛ هامپس^۵، ۲۰۰۶؛ ییپ و مارتین^۶، ۲۰۰۶؛ کازاریان و مارتین^۷، ۲۰۰۶؛ مارتین و همکاران، ۲۰۱۲؛ گانز و جاکوب^۸؛ ۲۰۱۴؛ گیگناک، کاراتاموگلو، وی و پالاسیس^۹، ۲۰۱۴).

سازه تعارض در همه نوع روابط انسان‌ها با یکدیگر رخ می‌دهد و زمانهای پیش می‌آید که اعمال یک فرد با اعمال فرد دیگر تداخل پیدا می‌کند و هرچه دو نفر به هم نزدیک‌تر و

1. Martin, R., Lastuk, J., Jeffery, J., Vernon, P., & Veselka, L.

2. emotional intelligence

3. competence

4. shyness

5. Hampes, W.

6. Yip, J., & Martin, R.

7. Kazarian, S., & Martin, R.

8. Ganz, F., & Jacobs, J.

9. Gignac, G. E., Karatamoglou, A., Wee, S & Palacios, G.

صمیمی‌تری می‌شوند احتمال افزایش تعارض بیشتر می‌شود (جکسون-دیویر^۱، ۲۰۱۴). تعارض زناشویی^۲ منبث از عدم هماهنگی بین خواسته‌ها و نیازها و طرح‌و‌اره‌های رفتاری در زوجین است و منجر به مشکلات اساسی در روابط بین زوجین می‌شود (فینچام و بیچ^۳، ۱۹۹۹، ۲۰۰۹؛ مانیچام^۴، ۲۰۱۴).

پژوهش‌ها نشان داده‌اند که هر قدر زوج‌ها کارآمدتر عمل کنند رابطه بهتر و منسجم‌تری را تجربه خواهند کرد که این امر خود تعارض‌های زناشویی را کم خواهد کرد (بخشی‌پور، اسدی، کیانی، شیرعلی‌پور و احمد دوست، ۱۳۹۱). بنابراین تعارض زناشویی به عنوان یک فاکتور خطرناک در ایجاد اختلالات رفتاری فرزندان و یک پیش‌بینی‌کننده مهم مسائل سازگاری در آنان می‌باشد. در نهایت طلاق یکی از پیامدهای تعارضات زناشویی و یکی از پراسترس‌ترین وقایع زندگی محسوب می‌شود و با اختلالات جسمی و روانی در ارتباط است. پژوهش‌ها در زمینه تأثیرات مخرب تعارضات زناشویی نشان می‌دهند که تعارضات زناشویی تأثیرات زیان‌آوری بر سلامت جسمی و روانی خانواده دارد. همچنین تعارضات زناشویی با پیامدهای مهم در خانواده همانند فرزندپروری ناکارآمد، سازگاری ضعیف فرزندان، افزایش احتمال تعارضات والد-فرزندی مرتبط است (فینچام و بیچ، ۱۹۹۹؛ دوه^۵ و همکاران، ۲۰۱۲؛ استودمن^۶ و همکاران، ۲۰۱۲؛ ال-شیخ، کیلی، ارس و دیر^۷، ۲۰۱۳).

در سال‌های اخیر برخی از پژوهش‌ها رابطه بین سبک‌های شوخ‌طبعی، رضایتمندی از روابط و تعارض زناشویی را بررسی کرده و نشان داده‌اند که رابطه معناداری بین این متغیرها وجود دارد. به عبارت دیگر، افراد با سبک‌های شوخ‌طبعی متفاوت دارای کیفیت

1. Jackson-Dwyer, D.
2. marital conflict
3. Fincham, F., & Beach, S.
- 4 Manickam, L.
5. Doh, H.
6. Stutzman, S.
7. El-Sheikh, M., Keiley, K., Erath, S., & Dyer, W.

زناشویی متفاوت اند. در مراحل اولیه شکل گیری روابط عاشقانه شوخ طبع بودن، میزان جذابیت همسر را ارتقاء می دهد و به ارتقاء کیفیت روابط زناشویی کمک می کند و یا ممکن است باعث مشکل یا قطع ارتباط شود (مک گی و شولین^۱، ۲۰۰۹؛ ویلبار و کمپل^۲، ۲۰۱۱؛ بارلدز و بارلدز-جکاسترا^۳، ۲۰۱۰). شوخ طبعی با صمیمیت در روابط، احساس نزدیکی، حل تعارض و رضایتمندی مرتبط است (همپس، ۱۹۹۲؛ فرالی و آرتور^۴، ۲۰۰۴؛ بیپاس، استیسی و نورا^۵، ۲۰۱۱؛ کان، کریستین و هیتر^۶، ۲۰۱۱؛ زیگلر هیل و بسر^۷، ۲۰۱۳). سبکهای شوخ طبعی که زوجین در زندگی روزمره استفاده می کنند تأثیری اساسی بر میزان رضایتمندی در روابط و حل تعارض زناشویی آنان دارد. سبکهای شوخ طبعی سازش یافته با تعارض زناشویی رابطه منفی و با رضایتمندی در روابط زناشویی رابطه مثبت دارد و همچنین سبکهای شوخ طبعی سازش نیافته با تعارض زناشویی رابطه مثبت و با رضایتمندی در روابط زناشویی رابطه منفی دارد (آلبرتز^۸، ۱۹۹۰؛ کروکف^۹، ۱۹۹۱؛ ساروگلو و اسکاریوت^{۱۰}، ۲۰۰۲؛ یپ و مارتین^{۱۱}، ۲۰۰۶؛ باتزر و کیوپر^{۱۲}، ۲۰۰۸؛ کان، اشلی، جنیفر و لارنس^{۱۳}، ۲۰۰۸؛ کان، کریستین و هیتر^{۱۴}، ۲۰۰۹؛ ساروگلو، لاکور و دیمار^{۱۵}، ۲۰۱۰).

پژوهش حاضر به بررسی دو فرضیه پرداخت:

1. McGee, E., & Shevlin, M.
2. Wilbur, C., & Campbell, L.
3. Barelds, D., & Barelds-Dijkstra, P.
4. Fraley, B., & Arthur, A.
5. Bippus, A., Stacy, Y., & Norah, D.
6. Cann, A, Christine, Z., & Heather, D.
7. Zeigler-Hill, V., & Besser, A.
8. Alberts, J.
9. Krokoff, L.
10. Saroglou, V., & Scariot, C.
11. Yip, J., & Martin, R.
12. Butzer, B., & Kuiper, N.
13. Cann, A, M. Ashley, N, Jennifer, W., & Lawrence, C.
14. Cann, A., Christine, Z., & Heather, D.
15. Saroglou, V., Lacour, C., & Demeure, M.

۱- تعارض زناشویی با سبک‌های شوخ‌طبعی سازش یافته و سبک‌های شوخ‌طبعی سازش نیافتده رابطه دارد.

۲- دانشجویان متأهل مرد بیشتر از دانشجویان متأهل زن، از سبک‌های شوخ‌طبعی سازش نیافتده استفاده می‌کنند.

روش

طرح پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری کلیه دانشجویان متأهل دانشگاه پیام نور ساری بوده که بر اساس جدول کرجسی و مورگان از بین کلیه دانشجویان متأهل دانشگاه پیام نور ساری ۳۱۴ دانشجوی (۱۸۳ = زن؛ ۱۳۱ = مرد) با نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. میانگین سنی کل آزمودنیها ۲۴ سال با دامنه ۱۹ تا ۴۲ سال و انحراف استاندارد ۴۴/۱۰ بود. به منظور اندازه‌گیری متغیرهای مورد بررسی از ابزارهای زیر استفاده شد:

الف) پرسشنامه سبک‌های شوخ‌طبعی^۱ (مارتین و دیگران، ۲۰۰۳): یک آزمون کاغذ-مدادی ۳۲ ماده‌ای است که برای سنجش چهار سبک شوخ‌طبعی، پیوندجویانه (وقتی دیگران را می‌خندانم، لذت می‌برم) خود ارزنده سازانه (نگاه شوخ‌طبعانه من به زندگی، مرا از نگرانیهای شدید و افسردگی در مورد چیزهای مختلف دور نگه می‌دارد) پرخاشگریانه (من دوست دارم از شوخی یا جُوک برای دست انداختن یا تحقیر دیگران استفاده کنم) و خود تحقیرگریانه (سعی می‌کنم با گفتن چیزهای خنده دار در مورد ضعفها، نقصها و اشتباههایم، افراد مرا بپذیرند و بیشتر دوستم داشته باشند) طراحی شده است. هر زیرمقیاس حاوی ۸ ماده است و آزمودنی به هر ماده در مقیاس هفت درجه‌ای از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۷) پاسخ می‌دهد. آلفای کرونباخ پرسشنامه توسط تهیه کنندگان با نمونه ۱۱۹۵ نفری بین سنین ۱۸ تا ۸۷ ساله کانادایی، برای

شوخی طبیعی پیوند جویانه ۰/۸۰، شوخی طبیعی خودارزنده سازانه ۰/۸۱، سبک پرخاشگرایانه ۰/۷۷ و شوخی طبیعی خودتحقیرگرایانه ۰/۸۰ گزارش شده است. اعتبار بازآزمایی این مقیاس با بررسی ۱۷۹ دانشجویین ۰/۸۰ تا ۰/۸۵ تعیین شد. همچنین روایی آن با اجرای همزمان پرسشنامه‌های موجود در زمینه شوخی طبیعی مورد بررسی قرار گرفته و مناسب گزارش شده است (مارتین و دیگران، ۲۰۰۳؛ مارتین، ۲۰۰۳).

این پرسشنامه ابتدا از زبان اصلی (انگلیسی) به فارسی ترجمه شد، فرم فارسی توسط دانشجوی رشته دکترای زبان انگلیسی که فرم اصلی پرسشنامه را ندیده بود به زبان اصلی برگردان شد و بعد از اعمال نظر مولف، فرم نهایی فارسی تهیه و روی ۲۳۰ نفر اجرا شد. تحلیل داده‌ها گویای اعتبار قابل قبول و همبستگی بالای باز-آزمون پس از ۳ هفته بود. آلفای کرونباخ به دست آمده برای سبکهای پیوند جویانه، خودارزنده سازانه، پرخاشگرایانه و خودتحقیرگرایانه به ترتیب ۰/۷۸، ۰/۷۷، ۰/۵۴ و ۰/۶۸ بود (علی‌نیا کروی و همکاران، ۱۳۷۸).

ب) پرسشنامه تعارض زناشویی^۱ (ثنایی، ۱۳۷۹): این پرسشنامه یک ابزار ۴۲ سئوالی است که برای سنجش تعارض زناشویی بر مبنایی تجربیات بالینی توسط ثنایی (۱۳۷۹) ساخته شده است. این پرسشنامه ۷ بعد از تعارضات زناشویی را می‌سنجد که عبارتند از: کاهش همکاری، کاهش رابطه جنسی، افزایش واکنش هیجانی، افزایش جلب حمایت فرزندان، افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود، کاهش رابطه خویشاوندان خانواده همسر و دوستان و جدا کردن امور مالی از یکدیگر. این آزمون از روایی محتوایی خوبی برخوردار است. پایایی این پرسشنامه از طریق ضریب آلفای کرونباخ برای کل این پرسشنامه روی یک گروه ۳۰ نفری برابر ۰/۹۴ و برای هفت زیرمقیاس به شرح زیر بود: کاهش همکاری ۰/۷۰، کاهش رابطه جنسی ۰/۷۲، افزایش واکنش هیجانی ۰/۷۳، افزایش جلب حمایت فرزندان ۰/۸۱، افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود ۰/۷۵،

کاهش رابطه خویشاوند با خانواده همسر ۰/۶۹ و دوستان و جدا کردن امور مالی از یکدیگر ۰/۶۸. هر سؤال براساس مقیاس ۵ گزینه‌ای لیکرت تنظیم شده است. که متناسب با پاسخ نمرات ۱ تا ۵ به آن تعلق می‌گیرد. در این ابزار نمره بیشتر به معنی تعارض بیشتر و نمره کمتر به معنی رابطه بهتر است (ثنایی، علاقبند و هومن، ۱۳۷۹). تحلیل داده‌های پژوهش با استفاده از آزمون t و ضریب همبستگی صورت گرفت.

یافته‌ها

برای تحلیل داده‌ها ابتدا همبستگی بین متغیرهای پژوهش محاسبه شدند (جدول ۱).

جدول ۱: همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیر	کاهش همکاری	کاهش رابطه جنسی	افزایش واکنش‌های هیجانی	افزایش جلب حمایت فرزندان	افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود	کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان و همسر و دوستان	جدا کردن امور مالی از یکدیگر	تعارض
شوخ طبیعی پیوندجویانه	-۰/۱۳	-۰/۱۰۳	-۰/۱۰۸	-۰/۱۲۹*	-۰/۳۲۴**	-۰/۰۲۲	-۰/۱۸۸**	-۰/۲۱۴**
شوخ طبیعی خود	-۰/۱۶۸**	-۰/۰۴۴	-۰/۱۶۲**	-۰/۱۸۵**	-۰/۰۱۱	-۰/۰۴۰	-۰/۰۳۳	-۰/۱۱۶*
ارزنده سازانه	-	-	-	-	-	-	-	-
شوخ طبیعی پرخاشگرایانه	-۰/۰۴۹	-۰/۰۰۶	-۰/۰۹۳	-۰/۰۴۲	-۰/۰۷۶	-۰/۰۳۱	-۰/۰۴۵	-۰/۰۵۲
شوخ طبیعی خود	-۰/۱۱۰	-۰/۰۷۴	-۰/۰۷۳	-۰/۰۸۲	-۰/۰۴۷	-۰/۰۵۸	-۰/۰۸۴	-۰/۰۸۸
تحقیق‌گرایانه	-	-	-	-	-	-	-	-

* ضرایب در سطح $p < ۰/۰۵$ و ** ضرایب در سطح $p < ۰/۰۱$ معنی دار است.

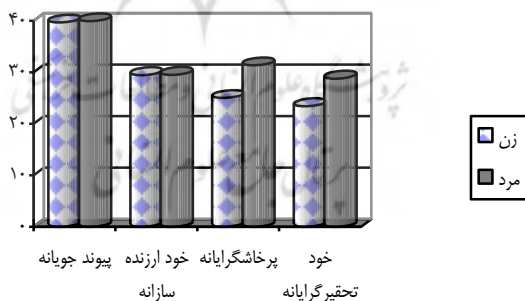
همان گونه که در جدول ۱ منعکس شده است، نتایج وجود همبستگی معنادار و منفی بین سبک شوخ طبیعی سازش یافته (شوخ طبیعی پیوندجویانه $r = -۰/۲۱۴$ و شوخ طبیعی خود ارزنده سازانه $r = -۰/۱۱۶$) با تعارض زناشویی را نشان داد همچنین نتایج نشان داد بین سبک شوخ طبیعی سازش نیافتده (شوخ طبیعی پرخاشگرایانه $r = ۰/۰۵۲$ و شوخ طبیعی خود تحقیق‌گرایانه $r = ۰/۰۸۸$) رابطه معنی داری با تعارض زناشویی وجود ندارد.

سطح معناداری $P < 0/05$ و $P < 0/01$ می باشد.

جدول ۲: نتایج آزمون t برای مقایسه دو گروه در سبکهای شوخ طبعی

متغیر	گروه ها	میانگین	انحراف معیار	تفاوت میانگین	خطای معیار تفاوت	درجه آزادی	T	سطح معناداری
شوخ طبعی پیوندجویانه	مرد	۳۹/۹۶	۶/۱۷	۰/۲۵۳	۰/۷۰۵	۳۱۲	۰/۳۵۹	۰/۷۲۰
	زن	۳۹/۷۱	۶/۱۵					
شوخ طبعی خودارزنده	مرد	۲۹/۵۴	۴/۷۰	۰/۰۵۷	۰/۴۸۱	۳۱۲	۰/۱۲۰	۰/۹۰۵
	زن	۲۹/۴۹	۳/۸۲					
شوخ طبعی پرخاشگرایانه	مرد	۳۱/۳۷	۸/۱۵	۰/۳۳۴	۰/۸۸۰	۳۱۲	۷/۲۰۵	۰/۰۰۰
	زن	۲۵/۰۳	۵/۲۷					
شوخ طبعی خودتحقیرگرایانه	مرد	۲۸/۸۰	۸/۹۱	۰/۳۳۴	۰/۷۸۴	۳۱۲	۶/۸۱۰	۰/۰۰۰
	زن	۲۳/۴۵	۴/۸۸					

با توجه به t بدست آمده با ۹۵ درصد اطمینان می توان عنوان نمود که تفاوت معناداری بین سبکهای شوخ طبعی منفی دو گروه وجود دارد و دو گروه در میزان استفاده از سبکهای شوخ طبعی مثبت باهم تفاوتی ندارند.

شکل ۱: مقایسه سبکهای شوخ طبعی در دانشجویان به تفکیک جنس

برای بررسی تفاوت‌های دو جنس از لحاظ سبکهای شوخ طبعی پیوندجویانه، خود

ارزنده سازانه، پرخاش‌گرایانه و خود تحقیرگرایانه در سطح کلی و به تفکیک چهار سبک مذکور، از t استفاده شد. نتایج نشان دادند که تفاوت بین دو جنس از نظر سبک‌های شوخ طبعی پرخاش‌گرایانه و خود تحقیرگرایانه تفاوت معنادار وجود دارد ($P < ۰/۰۰۰$) که با توجه به میانگین‌های دو گروه (شکل ۱) این تفاوت به سود مردان است. بین دو گروه در نمره‌های سبک‌های شوخ طبعی پیوند جویانه و خود ارزنده سازانه تفاوت معنادار به دست نیامد (جدول ۲).

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش رابطه بین سبک‌های شوخ طبعی و تعارض زناشویی در نمونه‌ای از دانشجویان متأهل ایرانی بررسی شد. نتایج پژوهش نشان دادند که سبک‌های شوخ طبعی سازش یافته با تعارض زناشویی و بعضی از مؤلفه‌های آن، همبستگی منفی دارند و بین سبک‌های شوخ طبعی سازش نایافته و تعارض زناشویی و مؤلفه‌های آن، همبستگی معناداری وجود ندارد؛ افزون بر این، بین دانشجویان مرد و زن از نظر به کارگیری سبک‌های شوخ طبعی تفاوت معناداری به دست آمد.

بر اساس یافته‌های پژوهش سبک‌های شوخ طبعی سازش یافته در تعارض زناشویی دانشجویان متأهل نقش مهمی به عهده دارند. نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های پیشین (آلبرتز، ۱۹۹۰؛ کروکف، ۱۹۹۱؛ بیپاس، ۲۰۰۰؛ ساروگلو و اسکاریوت، ۲۰۰۲؛ یپ و مارتین، ۲۰۰۶؛ باتزر و کیوپر، ۲۰۰۸؛ کان و همکاران، ۲۰۰۸؛ کان و همکاران، ۲۰۰۹؛ ساروگلو و همکاران، ۲۰۱۰؛ بیپاس و همکاران، ۲۰۱۱؛ کایرد و مارتین^۱، ۲۰۱۴) همسواست. بدین معنا که دانشجویانی که از سبک‌های شوخ طبعی پیوند جویانه و خود ارزنده سازانه استفاده می‌کنند از تعارض زناشویی کمتری برخوردارند، در حالی که سطح تعارض زناشویی در دانشجویان متأهلی که از سبک‌های شوخ طبعی پیوند جویانه و خود ارزنده

سازانه سود نمی جویند بالاتر است. در تفسیر یافته‌های فوق می‌توان گفت احساس شوخ طبعی با بعضی از تواناییهای مرتبط با تنظیم و مدیریت هیجان مانند هوش هیجانی و نیز کیفیت تعامل اجتماعی، روابط بین فردی، روابط صمیمانه و عاشقانه مرتبط است. استفاده از شوخی ممکن است به عنوان روشی برای رویارویی با تنیدگی و داشتن نگاهی مثبت و خوشبینانه در مواجهه با مشکلات و به عنوان یک جنبه کلی مدیریت و تنظیم هیجان در روابط زناشویی مطرح باشد. زوجینی که در خلال تعارض زناشویی از سبکهای شوخ طبعی سازش یافته استفاده می‌کنند سطح پایینی از تنیدگی و استیصال را تجربه می‌کنند و در کنترل و مدیریت عواطف منفی موفق تراند. از سوی دیگر، زوجینی که از سبکهای شوخ طبعی سازش یافته کمتر استفاده می‌کنند از سبکهای حل تعارض سازش نیافته استفاده می‌کنند و مهارتهای ناچیزی در مدیریت هیجانات منفی و حل تعارض برخوردارند.

در مورد نقش جنس در استفاده از سبکهای شوخ طبعی، نتایج با یافته‌های پژوهشهای پیشین (مارتین و دیگران، ۲۰۰۳؛ کازاریان و مارتین، ۲۰۰۴؛ کیوپر، گرمشا، لیتی و کرش^۱، ۲۰۰۴؛ هامپس، ۲۰۰۶؛ بیپ و مارتین، ۲۰۰۶؛ کالینی، کراردز و مینور^۲، ۲۰۰۶؛ کازاریان و مارتین، ۲۰۰۶؛ مارتین، ۲۰۰۷؛ چن و مارتین^۳، ۲۰۰۷) همسو است. مردان در مقایسه با زنان سبکهای شوخ طبعی سازش نیافته را بیشتر به کار می‌برند. استفاده از شوخ طبعی ناسالم توسط جنس مذکر در بیشتر فرهنگها، پذیرفته شد و در راستای تحکیم و وسعت بخشیدن به پایگاه جنس مذکر در سلسله مراتب پایگاه و منزلت اجتماعی است که به زیان دیگران (شوخ طبعی پرخاشگرایانه) و یا به زیان خود (شوخی خود تحقیرگرایانه) تحقق می‌یابد (باس، ۲۰۱۱؛ کازارین و مارتین، ۲۰۰۴؛ مارتین، ۲۰۰۷).

در تفسیر یافته‌های پژوهش حاضر نباید محدودیتهای آن را از نظر دور داشت. از یک

1. Kuiper, N., Grimshaw, M., Leite, C., & Kirsh, G.
2. Kalliny, M., Cruthirds, K., & Minor, M.
3. Chen, G. H., & Martin, R.

سو، این پژوهش در نمونه‌های دانشجویی صورت گرفته است و با توجه به حضور متغیر خاص یعنی شوخ‌طبعی که زیاد جدی گرفته نمی‌شود (مارتین، ۲۰۰۷) بدیهی است این نمونه‌ها معرّف مناسبی از وضعیت کل جامعه نیستند و تعمیم نتایج را با دشواری مواجه می‌کنند. از سوی دیگر، این پژوهش از نوع همبستگی است و تفسیر علیّی داده‌ها ممکن نیست. انجام پژوهش‌های آزمایشی در این زمینه به منظور بررسی علیّت متغیرها ضروری به نظر می‌رسد.

در یک جمع‌بندی نهایی، براساس یافته‌های این پژوهش نقش کنش وری سبکهای شوخ‌طبعی، به عنوان یک منبع اساسی در میزان تعارض زناشویی مورد تأیید قرار گرفت و همبستگی پیچیده احساس شوخ‌طبعی با تعارض زناشویی در دانشجویان متأهل مشخص شد و نتایج این پژوهش نشان دادند که سبکهای شوخ‌طبعی سازش یافته به عنوان یک شاخص اساسی، در تبیین میزان تعارض زناشویی دانشجویان متأهل حائز اهمیت می‌باشد.

در خاتمه از همه کسانی که در پژوهش حاضر همکاری کردند تشکر می‌شود.

منابع

- بخشی پور، ب.، اسدی، م.، کیانی، ا.، شیرعلی پور، ا.، احمد دوست، ح. (۱۳۹۱). رابطه عملکرد خانواده با تعارضات زناشویی زوج‌های در آستانه طلاق. *دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*، سال سیزدهم، شماره ۲، تابستان، ۱۰-۱۹.
- ثنایی، ب. (۱۳۷۹). مقیاس سنجش خانواده ازدواج. تهران، انتشارات: بعثت.
- ثنایی، ب.، علاقبند، س.، هومن، ع. (۱۳۷۹). مقیاس‌های سنجش خانواده ازدواج. تهران: موسسه انتشارات بعثت.
- علی نیا کروی، ر.، دوستی، ی.، دهشیری، غ.، حیدری، م. (۱۳۷۸). سبکهای شوخ‌طبعی، هوش هیجانی و بهزیستی فاعلی. *روان‌شناسان ایرانی*، ۱۸، ۱۶۹-۱۵۹.
- Alberts, J. K. (1990). *The use of humor in managing couples' conflict interactions*. In D. D. Cahn (Ed.), *Intimates in conflict: A communication perspective* (pp. 105–120). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Barelds, D., & Barelds-Dijkstra, P. (2010). Humor in intimate relationships: Ties among sense of humor, similarity in humor and relationship quality. *Humor:*

- International Journal of Humor Research*, 23 (4). 447–465.
- Bippus, A. M. (2000). Making sense of humor in young romantic relationships: Under - standing partners' perceptions. *Humor: International Journal of Humor Research*, 13, 395–417.
  - Bippus, A., Stacy, Y., & Norah, D. (2011). Humor in conflict discussions: Comparing partners' perceptions. *Humor: International Journal of Humor Research*, 24 (3). 287–303.
  - Butzer, B., & Kuiper, N. (2008). Humor use in romantic relationships: The effects of relationship satisfaction and pleasant versus conflict situations. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 142 (3). 245–260.
  - Buss, D. M. (2011). *Evolutionary psychology: The new science of the mind*. Boston: Pearson/Allyn & Bacon.
  - Cann, A, M. Ashley, N, Jennifer, W., & Lawrence, C. (2008). Attachment styles, conflict styles and humor styles: Interrelationships and associations with relationship satisfaction. *European Journal of Personality*, 22 (2). 131–146.
  - Cann, A., Christine, Z., & Heather, D. (2009). Positive and negative styles of humor in communication: Evidence for the importance of considering both styles. *Communication Quarterly*, 57 (4). 452–468.
  - Cann, A, Christine, Z., & Heather, D. (2011). Humor styles and relationship satisfaction in dating couples: Perceived versus self-reported humor styles as predictors of satisfaction. *Humor: International Journal of Humor Research*, 24 (1). 1–20.
  - Caird, S.,& Martin, R.A. (2014). Relationship-focused humor styles and relationship satisfaction in dating couples: A repeated-measures design. *Humor: International Journal of Humor Research*, 27, 227-247.
  - Chen, G. H., & Martin, R. A. (2007). A comparison of humor styles, coping humor, and mental health between Chinese and Canadian university students. *Humor: International Journal of Humor Research*, 20, 215-234.
  - Craik, K. H., Lampert, M. D., & Nelson, A. J. (1996). Sense of humor and styles of everyday humorous conduct. *Humor: International Journal of Humor Research*, 9, 273–302.
  - Doh, H.S., Shin, N., Kim, M.J., Hong, J.S., Choi, M.K & Kim, S. (2012). Influence of marital conflict on young children's aggressive behavior in South Korea: The mediating role of child maltreatment. *Children and Youth Services Review*, 34, 1742-1748.
  - El-Sheikh, M., Keiley, K., Erath, S., & Dyer, W.J. (2013). Marital Conflict and Growth in Children's Internalizing Symptoms: The Role of Autonomic Nervous System Activity. *Developmental Psychology*, 49, 92-108.
  - Feingold, A., & Mazzella, R. (1993). Preliminary validation of a multidimensional model of wittiness. *Journal of Personality*, 61, 439–456.
  - Fincham, F. D., & Beach, S. R. (1999). Marital conflict: Implications for working with couples. *Annual Review of Psychology*, 50, 47–77.
  - Fraley, B.,& Arthur, A. (2004). The effect of a shared humorous experience on closeness in initial encounters. *Personal Relationships*, 11 (1). 61–78.
  - Ganz, F. D., & Jacobs, J. M. (2014). The effect of humor on elder mental and

- physical health. *Geriatric Nursing*, 35, 205-211.
- Gignac, G. E., Karatamoglou, A., Wee, S., & Palacios, G. (2014). Emotional intelligence as a unique predictor of individual differences in humour styles and humour appreciation. *Personality and Individual Differences*, 56, 34-39.
  - Hampes, W. P. (1992). Relation between intimacy and humor. *Psychological Reports*, 71, 127-130.
  - Hampes, W. P. (2006). The relation between humor styles and shyness. *Humor: International Journal of Humor Research*, 19, 179-187.
  - Jackson-Dwyer, D. (2014). *Interpersonal relationships*. New York. Routledge: Taylor & Francis.
  - Kalliny, M., Cruthirds, K. W., & Minor, M. S. (2006). Differences between American, Egyptian and Lebanese humor styles: Implications for international management. *International Journal of Cross Cultural management*, 6, 121-134.
  - Kazarian, S. S., & Martin, R. A. (2004). Humor styles, personality, and well-being among Lebanese university students. *European Journal of Personality*, 18, 209-219.
  - Kazarian, S. S., & Martin, R. A. (2006). Humor styles, culture-related personality, well-being, and family adjustment among Armenians in Lebanon. *Humor: International Journal of Humor Research*, 19, 405- 423.
  - Krokoff, L. J. (1991). Job distress is no laughing matter in marriage, or is it? *Journal of Social and Personal Relationships*, 8, 5-25.
  - Kuiper, N. A., Grimshaw, M., Leite, C., & Kirsh, G. (2004). Humor is not always the best medicine: Specific components of sense of humor and psychological well-being. *Humor: International Journal of Humor Research*, 17, 135-168.
  - Kuiper, N. A., & Martin, R. A. (1998). Is sense of humor a positive personality characteristic?. In: W. Ruch (Eds.), *The sense of humor: Explorations of a personality characteristic (pp.159-178)*. New York: Mouton de Gruyter.
  - Manickam, L. S. S. (2014). Marital Conflict: An Exploration of Relationship issues in Couples through SIS-II. *SIS journal of projective psychology & mental health*, 1, 37 - 41.
  - Martin, R. A. (2001). Humor, laughter and physical health: Methodological issues and research findings. *Psychological Bulletin*, 127, 504-519.
  - Martin, R. A. (2003). Sense of humor. In: S. J. Lopez & C. R. Snyder (Eds.), *Positive psychological assessment: A handbook of models and measures (pp. 313-326)*. Washington, DC: American Psychological Association.
  - Martin, R. A. (2007). *The psychology of humor: An integrative approach (Chapter 1 and 7)*. Burlington, MA: Elsevier Academic Press.
  - Martin, R. A., Lastuk, J. M., Jeffery, J., Vernon, P. A & Veselka, L. (2012). Relationships between the Dark Triad and humor styles: A replication and extension. *Personality and Individual Differences*, 52, 178-182.
  - Martin, R. A., & Lefcourt, H. M. (1983). Sense of humor as a moderator of the relation between stressors and moods. *Journal of Personality & Social Psychology*, 45, 1313-1324.

- Martin, R. A., Puhlik-Doris, P., Larsen, G., Gray, J., & Weir, K. (2003). Individual differences in uses of humor and their relation to psychological well-being: Development of the Humor Styles Questionnaire. *Journal of Research in Personality, 37*, 48-75.
- McGee, E., & Shevlin, M. (2009). Effect of humor on interpersonal attraction and mate selection. *The Journal of Psychology, 143* (1). 67-77.
- Ruch, W., & Kohler, G. (1998). A temperament approach to humor. In: W. Ruch (Eds.), *The sense of humor: Explorations of a personality characteristic* (pp. 203-230). New York: Mouton de Gruyter,
- Saroglou, V., & Scariot, C. (2002). Humor Styles Questionnaire: Personality and educational correlates in Belgian high school and college students. *European Journal of Personality, 16*, 43-54.
- Saroglou, V., Lacour, C., & Demeure, M-E. (2010). Bad humor, bad marriage: Humor styles in divorced and married couples. *Europe's Journal of Psychology, 6* (3). 94-121.
- Schueller, S.M. (2012). Positive Psychology. In V. S Ramachandran (Eds.) *Encyclopedia of Human Behavior* (pp: 140-147). USA: Academic Press.
- Seligman, M. E.P & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive Psychology: An Introduction. *American Psychologist, 55*, 5-14.
- Stutzman, S.V., Bean, R.A., Miller, R.B., Day, R.D., Feinauer, L.L & Porte, C.L. (2012). Marital conflict and adolescent outcomes: A cross-ethnic group comparison of Latino and European American youth. *Children and Youth Services Review, 33*, 663-668.
- Wilbur, C., & Campbell, L. (2011). Humor in romantic contexts: Do men participate and women evaluate? *Personality and Social Psychology Bulletin, 37* (7). 918-929.
- Yip, J. A., & Martin, R. A. (2006). Sense of humor, emotional intelligence, and social competence. *Journal of Research in Personality, 40*, 1202-1208.
- Zeigler-Hill, V & Besser, A. (2013). Laughing at the Looking Glass: Does Humor Style Serve as an Interpersonal Signal?. *Evolutionary Psychology, 11*, 201-226.